

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Професійна підготовка педагогів до організації дослідницької діяльності дітей у закладах дошкільної освіти (назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): 012 Дошкільна освіта

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 24 - лекції; 24 - семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали: https://drive.google.com/drive/folders/1JfvbCYK2VjJojdb-mnXgvADHUUaBsLKr?usp=drive_link

2. Інформація про викладача

ПІБ: Біла Олена Олександрівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: доктор педагогічних наук, професор

Кафедра: дошкільної та початкової освіти

Робочій e-mail: bila@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: згідно затвердженого графіку

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни теоретико-методичні й технологічні основи професійної діяльності бакалаврів дошкільної освіти з організації та реалізації досліджень дошкільників.

Мета дисципліни: фахова підготовка бакалаврів дошкільної освіти до формування дослідницької культури вихованців, організації та реалізації дослідницької діяльності дітей в умовах вітчизняного освітньо-розвивального середовища закладу дошкільної освіти з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів.

Результати навчання

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які опанують змістом дисципліни вільного вибору «Професійна підготовка педагогів до організації дослідницької діяльності дітей у закладах дошкільної освіти» **зрозуміють:**

- професійні вимоги до повноважень і функціональних обов'язків вихователів як організаторів дитячих досліджень і експериментів в умовах ЗДО;
- сутність і специфічні особливості розумового розвитку дошкільників у дослідницькій діяльності; потреби та ресурсні можливості вихованців у реалізації дитячих дослідницьких проєктів і експериментів;
- інноваційні вітчизняні та зарубіжні освітні технології педагогічної взаємодії з дошкільниками та їхніми батьками в контексті спільної реалізації дитячих досліджень.

У процесі вивчення курсу здобувачі можуть оволодіти такими **вміннями та навичками:**

- визначати основні напрямки формування дослідницької культури дітей дошкільного віку та педагогічного партнерства з батьками вихованців у цьому контексті;

- планувати етапи дослідницької діяльності дошкільників; створювати ситуації успіху у спільному досягненні довколишньої дійсності та проблемні ситуації набуття навичок практичної діяльності у процесі «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії педагогів і вихованців як активних дослідників і експериментаторів;
- добирати та застосовувати на заняттях у закладах дошкільної освіти навчально-пізнавальні вправи, креативні дослідницькі, проєктні та експериментальні завдання із задалегідь невідомим розв'язанням та з наявними алгоритмами визначення поетапних результатів;
- здійснювати психолого-педагогічний супровід дослідницької діяльності дошкільників різних цільових груп (дітей раннього віку; вихованців середньої, старшої та випускної (підготовчої до школи) групи; талановитих і обдарованих дошкільників; дошкільників із особливими потребами та інших).

Досягнуті здобувачами результати навчання можуть бути **використані в подальшій професійній діяльності** на різних етапах організації та реалізації індивідуальних, групових і колективних досліджень (експериментів) дошкільників; у процесі участі педагогів-практиків у наукових дискусіях з питань активізації навчально-дослідницької діяльності дітей в інноваційних умовах закладів дошкільної освіти; під час розробки та впровадження спільних дослідницьких проєктів вихованців дошкільного віку з батьками.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Дослідницька культура дошкільника: структура та фактори формування у сучасних закладах дошкільної освіти

Компонентно-структурний аналіз понять курсу: «дослідницька культура дошкільника», «дослідницька діяльність дитини дошкільного віку», «пізнавальна діяльність дошкільника», «розумовий розвиток дошкільника», «розумове виховання дошкільників».

Психолого-педагогічна діагностика розумового розвитку дошкільника.

Характеристика індивідуально-вікових особливостей пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку.

Фактори формування дослідницької культури дошкільника. Стимулювання пізнавальної діяльності дошкільників у процесі будь-якого виду діяльності. Ідея міжпредметної інтеграції в організації дослідницької діяльності дошкільників. Педагогічний аналіз результатів дослідницької діяльності дошкільників.

Своєрідні особливості формування дослідницької культури дошкільників у вітчизняних і зарубіжних закладах дошкільної освіти.

Тема № 2. Психолого-педагогічні засади організації дослідницької діяльності дошкільників в умовах групових занять

Урахування психолого-педагогічних особливостей дослідницької діяльності на заняттях з вихованцями ... (раннього віку, третього року життя, четвертого року життя, п'ятого року життя шостого / сьомого року життя).

Методика розвитку дослідницьких навичок дошкільників у ракурсі змісту освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти («Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини»).

Методи, прийоми, форми та засоби активізації дослідницької діяльності дошкільників різного віку на групових заняттях.

Методичні поради та розробки дослідницьких вправ і завдань для дошкільників різного віку (завдань на формування вміння класифікувати й аналізувати; завдань на формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висувати припущення, планувати, експериментувати тощо; завдань на формування критичного мислення дошкільників тощо).

Тема № 3. Дидактичні основи активізації ігрової діяльності дошкільників-дослідників

Компонентно-структурний аналіз поняття «дидактична гра» у контексті сучасних досліджень зарубіжної та української дошкільної педагогіки.

Дидактична гра як засіб пізнання вихованцями довколишнього світу на заняттях у закладах дошкільної освіти
Класифікація дидактичних ігор й ігрових проєктів для дошкільників різних вікових груп.

Структура дидактичної гри та специфіка її використання на заняттях з розумового розвитку дошкільників.
Методи та прийоми комплексного проведення евристичних бесід і дидактичних ігор з використанням технічних та наочних засобів стимулювання дослідницької діяльності дошкільників.

Кластер дидактичних ігор для дошкільників-дослідників різних цільових груп (дітей раннього віку; вихованців середньої, старшої та випускної (підготовчої до школи) групи; талановитих і обдарованих дошкільників; дошкільників із особливими потребами та інших).

Тема № 4. *Інноваційні технології організації дослідницької діяльності дошкільників на групових заняттях*

Науково-практичні основи організації дослідницької діяльності дошкільників на групових заняттях з математики, валеології, ознайомлення з природою та навколишнім світом.

Компонентно-структурний аналіз поняття «екологічне виховання дитини дошкільного віку».
Класифікація пізнавальних ігор і дослідів екологічної спрямованості для дошкільників.
Специфіка застосування пізнавальних ігор і дослідів екологічної спрямованості в різних цільових групах вихованців закладу дошкільної освіти.

Методика проведення занять з валеології та дослідницько-пошукової діяльності для дітей старшого дошкільного віку.

Організаційно-методичні засади проведення занять з дослідницько-пошукової діяльності та ознайомлення з довкіллям для дітей старшого дошкільного віку.

Інноваційні технології організації дослідницької діяльності дошкільників на групових заняттях мистецького спрямування (малювання, конструювання, музика і спів тощо).

Тема № 5. *Формування дослідницької діяльності дошкільників на етапі їхньої підготовки до навчання в школі*

Кластер сучасних програм (проєктів) із додаткового розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку засобами дослідницької діяльності.

Застосування індивідуальних програм з розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку із особливими освітніми потребами.

Проєкти неформальної освіти батьків дошкільників випускних груп із стимулювання дитячої пізнавальної активності.

Створення локальних дослідницьких проєктів з дошкільниками різного віку у відкритому освітньому просторі (програми науково-творчих конкурсів і вистав, роботи дитячих експериментаріїв і дистанційних майстерень тощо).

Освітні концепції пізнавального розвитку дошкільників від STREAM-навчання до STEM-освіти.

Тема № 6. *Науково-теоретичні засади комплексного застосування в освітньому процесі дошкільного закладу різних типів проєктів*

Теоретичні основи застосування в освітньому процесі дошкільного закладу різних типів проєктів. Урахування комплексного підходу на етапі розробки групових занять з розумового розвитку дошкільників (методу проєктів, проблемних ситуацій з елементами експериментування, особистісно орієнтованих технологій, нових інформаційних технологій, технології організації групової діяльності та навчання у співпраці, технології «створення ситуації успіху», створення освітньої ситуації тощо).

Специфіка організації та створення вихованцями дослідницьких, рольово-ігрових, інформаційно-практико-орієнтованих, творчих, комплексних, міжгрупових, індивідуальних проєктів.

Педагогічне керівництво проєктною діяльністю дошкільників і молодших школярів з урахуванням кількісного складу дітей-дослідників (індивідуальні, парні, групові проєкти)

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на лекційних і семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущене заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики» в ІДГУ. Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

1. Персональний помічник сучасного вчителя (AI). Набір інноваційних інструментів на основі штучного інтелекту, який оптимізує щоденну роботу вчителя: унікальні завдання; тести; презентаційні матеріали; чек-листи; таблиці; робота з медіа (генерація зображення, озвучення тексту (аудіо), текст із зображенням, текст із відео, викладення фону зображення); флеш-карти; групові завдання; інтерактивні чати за змістом файлу, відео; переклади; розумний пошук (зображення за темою; професійні добірки матеріалів за темою; YouTube-відео за темою); ідеї проєктів. URL.: <https://naurok.com.ua/assistant>

2. Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проєктор), веб-сервіс Moodle.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає теоретичне запитання та практичне завдання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичними основами організації та реалізації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку, а також вміння комплексно застосовувати ці знання при доборі низки

методів, прийомів і засобів активізації дослідницької діяльності дошкільників в умовах закладів дошкільної освіти.

Зразок модульної контрольної роботи

1. Евристична бесіда: організаційно-методичні засади її підготовки та використання на заняттях з розумового розвитку дошкільників.
2. Презентуйте дидактичний ресурс вихователя як організатора дитячих експериментів на заняттях в старшій групі.
3. Складіть алгоритм групової бесіди з батьками з метою спільної підготовки та реалізації творчого проєкту «Арт-майстерня для дошкільників-дослідників».

Форма підсумкового контролю

Залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Реферат	5
Розробка паспорту дослідницького проєкту / кластеру експериментів для реалізації з вихованцями в закладах дошкільної освіти; їх презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті.

Критерії оцінювання *реферату*: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Критеріями оцінювання *паспорту дослідницького проекту / кластеру експериментів* та їх *презентації* є здатність студента визначити тему, мету, етапи проектування, способи оцінки результатів дослідницької та експериментальної діяльності дошкільників; відповідність змісту публічної доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за виконання модульної контрольної роботи – 30 балів, а мінімальний пороговий рівень за її виконання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (2012). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Беленька Г. Експериментування – крок до пізнання. *Дошкільне виховання*. 2007. № 5. С. 7.
3. Біла О.О. Соціально-педагогічне проектування в закладах дошкільної, початкової та позашкільної освіти (контекст університетської підготовки соціологів): навчально-методичний посібник. Одеса: Астропринт, 2019. 192 с.
4. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. К.: Вид. дім «Слово», 2013. 704 с.
Виховуємо та навчаємо дошкільників. URL: <http://doshkilnyk.in.ua>
5. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / Наук. кер. К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС», ЛТД, 2011. 188 с.
6. Зайцева Л. І. Формування у старших дошкільників науково-практичного досвіду в сфері природо-предметного довкілля (теоретико-методичний аспект): монографія. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. 382 с.
7. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://news.depo.ua/ukr/news/v-radi-zareestruvali-noviy-zakon-pro-doshkilnu-osvitu-yaki-zmini-vin-peredbachae-20211121390009>
8. Інновації в дошкільній освіті. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід: посібник на допомогу дошкільним працівникам / Авт.-упоряд.: Л. В. Калуська, М. В. Острошенко. Мандрівець, 2010. 376 с.
9. Інтегрований підхід до освітнього процесу в ДНЗ. URL: www.ditsad.com.ua/
10. Карабаєва І. І., Яценко Т. В., Пасічник А. В. Інтелектуально обдаровані дошкільнята: підтримка та супровід. К.: Шкільний світ, 2011. 128 с.
11. Концепція розвитку інклюзивної освіти (Наказ МОН України від 01.10.2010 №912). URL: www.mon.gov.ua
12. Костюк О. В. Дослідницько-пошукова діяльність у формуванні пізнавального інтересу дошкільників до природи. *Педагогічний пошук*. № 3 (83), 2014 С. 25.
13. Крутій К. Л. Проектування освітнього простору дошкільного навчального закладу як умова розвитку здібностей дитини. [Електронний ресурс] – режим доступу до статті: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Krutij.pdf
14. Крутій К. Сучасне заняття та освітні ситуації. *Дошкільне виховання*. 2016. №9. С.6-10.
15. Лінник О. Роль творчих проектів у процесі навчання дітей 6-7 років. *Дитячий садок*. 2004. №8. С.15-17.
16. Лінник О. Творче проектування в організації життєдіяльності шестирічок. Луганськ: «Альма-матер». 2005. 115 с.
17. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти: Навчально-методичний посібник / Кол. авт.: Шоутен Т., Даниленко Л. І., Зайченко О. І., Софій Н. З. К.: Освіта, 2008. 112 с.

18. Метод проектів у діяльності дошкільного закладу / Укл. Л. А. Швайка. Х.: Вид. гр. «Основа», 2010. 203 с. (Серія «ДНЗ. Вихователю»).
- Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 н. р. URL: www.imzo.gov.ua
20. Морозова Л. Метод проектної діяльності в дошкільній освітній установі. *Дитячий садок від А до Я*. 2006. № 2. С. 124 -131.
21. Морозова Л. Д. Що таке «дитяче проектування». *Дитина в дитячому саду*. 2009. №5. С.9-11.
22. Ніколаєнко С. О. Організація дослідницько-пошукової діяльності з дошкільниками. К.: Освіта, 2006. 123 с.
23. Новіцька Л. Моделювання проектної технології в умовах навчально-виховного комплексу. *Дошкільний навчальний заклад*. 2008. №2 (14). С. 14.
24. Овдій Л., Дяченко Т., Коган Л. На порозі школи: співпраця з батьками. *Вихователь методист дошкільного закладу*, 2014. № 5. С. 49-52
25. Правдов М. А., Бєсшапошнікова С. Ю. Управління проектами як інноваційний напрям професійного розвитку педагога дошкільного навчального закладу. *Дитячий садок від А до Я*. 2010. № 1. С.140-147.
26. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / Кол. авт. О.В. Проскура, Л. П.Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. К. 2010. 288 с.
27. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку. Впевнений старт / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, Т.В. Дяченко, Т.С. Ільченко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.
28. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М.Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 264 с.
29. Програма MS Project. Офіційним сайт ІТ-компанії Microsoft. URL: <http://www.microsoft.com>.
30. Проектні технології у дошкільному навчальному закладі / Упор. Ю. Д. Буракова. Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 204 с.
31. Савенков О. Пробудити дослідника в дитині. *Дошкільне виховання*. 2013. № 2. С. 2–7.
32. Смольникова Г. Нові відкриття – щодня! *Дошкільне виховання*. 2013. № 3. С. 6.
33. Технологія проектування психолого-педагогічної взаємодії дорослого з дитиною / С. Ладивір, Т. Піроженко. *Дошкільне виховання*. 2010. № 6. С.7–8.
34. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я.Савченко [Чинна від 2018.22.02] Київ: Колегія МОН України, 2018. 57 с.
35. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Р.Б. Шияна [Чинна від 2018.22.02] Київ: Колегія МОН України, 2018. 84 с.
- Український проект «Якість освіти». URL: www.yakistosviti.com.ua
36. Формування дослідницької культури старших дошкільників у проектній діяльності: метод. реком. / О. Каплуновська, П. Завада, Л. Мороз-Рекотова, О. Борзенкова, Н. Ружина, О. Єрлик. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2013. 56 с.
37. Центр інноваційної освіти URL: <https://www.facebook.com/CentreInnovativeEducation/>
38. Шумей Т. Маленькі дослідники. *Палітра педагога*. 2008. № 2–6.
39. EdEra – інтерактивна онлайн-освіта. URL: <https://www.ed-era.com/>

Затверджено на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти
протокол № 8 від 15 січня 2024 р.